

Justis- og Politidepartementet

Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Vår ref. #108303/1

Deres ref.

Dato 16.06.2008

Høringsuttalelse til utredningen Fra ord til handling

Redd Barna er glad for at Regjeringen ønsker å styrke arbeidet for å forebygge voldtekt og seksuelle overgrep, og utvikle tiltak som kan styrke etterforskningen, hjelpen og oppfølgingen av ofre for vold og overgrep.

1. Behov for en egen utredning om overgrep mot barn

Redd Barna har merket seg at denne NOUen har avgrenset seg i forhold til barn. Vi har forståelse for dette, og i likhet med utvalget vil Redd Barna foreslå at det lages en tilsvarende utredning knyttet til barn som utsettes for seksuelle overgrep og seksualisert vold.

”Utvalget understreker at seksuelle overgrep mot barn er et alvorlig samfunnsproblem, men at problemstillingen ligger i randsonen av mandatet, og bør utredes særskilt.”

Redd Barna viser videre til at FNs Barnekomite i sine merknader til Norges tredje rapport om barnets rettigheter (merknad 45 og 46) har etterlyst nyere undersøkelser om forekomsten av seksuelt misbruk blant barn og unge, og anbefaler å styrke tiltakene på området. En egen utredning om seksuelle overgrep mot barn er en naturlig videreføring av Strategiplanen mot seksuelle og fysiske overgrep mot barn som ble lagt frem i 2005 og ”Vendepunkt” som ble lagt frem i 2007.

Saker som gjelder barn må håndteres med metoder som blant annet tar hensyn til barns sårbarhet og avhengighet av voksne omsorgspersoner. Det må også tas hensyn til at barn er totalt avhengige at regelverk og rutiner fungerer som de skal, og av voksnes innsats og oppfølging for at barnet skal få sin rettssikkerhet, beskyttelses- og behandlingsbehov ivaretatt.

Utredningen må inneholde kunnskap om:

- Omfang
- Skadevirkninger
- Forebyggende strategier

- Vurdering av aktuelle hjelpetiltak for barnet og for familien
- Hjelpeapparatets kunnskap og kapasitet og rutiner
- Etterforskningskapasitet og kvalitet
- Spørsmål knyttet til samvær og barnefordeling
- Barn som er vitne til seksualisert vold
- Nettrelaterte overgrep og offeridentifisering
- Handel med barn/trafficking

Vi anbefaler at situasjonen til barn som utsettes for seksuelle overgrep og seksualisert vold vies en helhetlig og selvstendig utredning som omhandler vold og seksuelle overgrep. Utredningen bør se på den samlede kunnskapen om disse barna og egnede tiltak for å forebygge, avdekke og behandle. Denne utredningen bør også fokusere på den særskilte situasjonen til barn med minoritetsbakgrunn. Overgrep begått i hjemmet preges ofte av at det er gjentakelsesvold. Det har et stort omfang og berører 10-tusentalls barn. Feltet er fortsatt lite kartlagt og preget av tabu, skyld, skam, angst og fortielse. Dette medfører at problemene ofte er usynliggjort for utenforstående og hjelpeapparatet. En egen utredning om barn vil være en naturlig forlengelse av utredningen om voldtekt. Det haster med å få en slik utredning for å kunne iverksette egnede tiltak for å hjelpe barn.

Redd Barna vil også fremheve nødvendigheten av å oppgradere fagfolks tilgang på ressurser, både med hensyn til skolering/kompetanseheving og økonomi/ressurser. Dette gjelder også for utdanningsinstitusjoner som utdanner fagfolk som arbeider innen helse, barnehage, skole, hjelpeapparatet, spesialisttjenester og politi og rettsvesen.

Kompetansehevingen bør også inkludere planer og strategier for samarbeid og samordning av tjenester og standardisering av rutiner og dokumentasjon. Dette vil bidra til å sikre at mottakerne av tjenester virkelig får den assistansen de har krav på og behov for, og at eksisterende kompetanse blir utnyttet til beste for brukerne. Systematisk dokumentasjon vil også skape et godt grunnlag for evaluering og utvikling av fremtidige hjelpetilbud og -tjenester til de som er berørt av volden.

2. Redd Barna støtter forslaget om en sentral politienhet (SEPOL), men mener at det må ha et utvidet fokus i forhold til overgrep og vold mot barn

Redd Barna støtter utvalgets forslag om en sentral politienhet for å styrke politiets kompetanse og kapasitet. Utvalget peker på et stort behov for strukturelle endringer i politiets arbeid med sedelighetssaker.

Enheten må være operativ 24 timer i døgnet og kunne bistå alle lokale politikamre med råd og veiledning, fra anmeldelse leveres inn. Vi mener at en slik enhet bør kunne arbeide med saker knyttet til voldtekter, men også seksuelle overgrep mot barn, grov vold i familien og traffickingsaker der barn er involvert. Vi mener også at denne enheten kan jobbe med etterforskning knyttet til nettrelaterte overgrep, og forsvinninger av barn fra asylmottak. Redd Barna tenker seg at denne sentrale politienheten vil kunne bidra til å hjelpe og støtte, lokale politikamre med kompetanse. I spesielle saker kan denne enheten også overta hele etterforskningen.

Redd Barna mener at det er behov for å prøve ut nye virkemidler i arbeidet for å bedre politiets arbeid i overgrepssaker der barn er involvert.

Redd Barna er glad for opprettelsen av Barnehusene, som vi mener også vil bedre etterforskningen av denne type saker. Det er langt fram før alle saker om vold og overgrep mot barn kan behandles direkte knyttet til et Barnehus, men SEPOL vil kunne nyttiggjøre seg Barnehusene der disse finnes. Vi støtter derfor opprettelsen av SEPOL, som vi tror vil styrke kvaliteten og bedre kapasiteten på politiets arbeid.

3. Redd Barna støtter forslaget om forebygging gjennom enda mer systematisk undervisning i grunnskole og videregående skole om seksuelle overgrep, og vil i tillegg utvide dette til å gjelde annen type grov vold

Redd Barna er enig med utvalget i at det er behov for mer åpenhet om vold og overgrep i skolen. Barn bør få vite at alle former for vold er uakseptabelt, og barn bør få kunnskap om hvor de kan få hjelp og støtte. Dette forutsetter igjen at skolen og barnehagene har en bedre beredskap og mer kunnskap til å handle der de får informasjon eller der de har mistanke om at barn utsettes for overgrep og vold. Redd Barna støtter utvalgets forslag til tiltak under punkt 7.6.

4. SO team med teknisk og taktisk etterforsker er smart, men det bør vurderes om fokus skal utvides til å inkludere arbeide med voldssaker.

Redd Barna støtter forslaget om å styrke SO teamene og sikre disse i alle politidistrikt. SO teamene *må* også ta saker som omhandler barn og unge. I tillegg til kunnskap om seksuelle overgrep, bør teamene også ta saker der barn er utsatt for grov vold.

5. Behov for mer systematisk kompetanseheving om vold og seksuelle overgrep inn i en rekke utdanninger

Redd Barna har i samarbeid med Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress gjort en undersøkelse blant avgangsstudenter ved barneverns-, lærer- og førskolelærerutdanningene ved et utvalg høyskoler. Undersøkelsen kartla studentenes oppfatninger av egen kompetanse med hensyn til vold og seksuelle overgrep mot barn, i tillegg til kunnskapen om barns rettigheter i relasjon til fremtidig yrkesutøvelse. Undersøkelsen viser at de mener å ha store mangler i kompetansen og at de får minimalt med undervisning om disse temaene.¹ Undervisningen ved universiteter og høyskoler som utdanner folk som skal arbeide med barn må være av en slik kvalitet og omfang at de uteksaminerte studentene er i stand til å se og hjelpe barn som er i vanskelige livssituasjoner.

6. Redd Barna støtter forslaget om kostnadsfritt helsetjenestetilbud for ofre for vold og seksuelle overgrep, også nødvendig oppfølging hos psykolog eller psykiater.

Ordningene må også omfatte barn og ungdom som har vært utsatt for vold og seksuelle overgrep.

¹ NKVTS, rapport nr.3/2007

http://www.nkvts.no/bibliotek/Publikasjoner/BokerRapporterNotater/Kunnskap_gir_mot_trygghet_til_handle.pdf

7. Overgrepsmottakene må sikres kompetanse og kapasitet til også å kunne ta imot barn og ungdom der det er behov for det.

Barn og unge som har vært utsatt for vold og seksuelle overgrep må også sikres god akuttoppfølging. Der det ikke er barnehus må dette sikres via sykehusenes barneavdelinger eller på overgrepsmottakene. Derfor er det viktig at voldtektsmottakene får kompetanse i å ta imot barn og ungdom der det er behov for det. Barn og unge trenger annen ivaretagelse enn voksne og det er viktig at det tas høyde for dette ved mottakene.

8. Redd Barna støtter forslaget om å utvikle sporsikringspakkene.

Det bør foretas en gjennomgang av om disse brukes, og om de er oppdaterte.

Departementet må sørge for at pakkene snarest blir oppdatert og tatt i bruk ved alle mottak for voldtekts ofre og ofre for vold i familien.

I tillegg vil vi oppfordre Justisdepartementet til å vurdere *hvor lenge* spor skal kunne oppbevares. Så langt vi kjenner til kan for eksempel legevaktene kun oppbevare dette i inntil 3 måneder. Spesielt i saker der barn har vært utsatt, bør det være anledning til å oppbevare spor mer enn 3 måneder fordi det kan ta lengre tid for barn enn voksne å bestemme seg for å fortelle om det de har vært utsatt for. Barn trenger også mer hjelp til å ta en slik avgjørelse og kan derfor trenge mer veiledning i prosessen, noe som kan ta tid.

9. Tillegg: Forslag om en egen "HAVARIKOMMISJON" i alle saker der barn er drept, knyttet til familievold

Redd Barna vil i tillegg fremme et forslag om at det etableres et eget organ som skal rykke ut i saker der barn har blitt drept i tilknytning til saker om barnemishandling og familievold. Kommisjonens oppgave skal være å kartlegge alle relevante forhold i situasjonen og hva ulike instanser har gjort i sakens anledning.

Med vennlig hilsen
Redd Barna

Marianne Borgen